

(1)

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਪੱਤਰ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ

ਭੰਡਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.

ਸੇਢੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ,

ਬਨਾਮ

ਸੇਢੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 13 ਆਫ 1952

ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1908 ਦਾ IX)-ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ .164-ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V)-ਆਰਡਰ- IX, ਨਿਯਮ 13-ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਅਤੇ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ ਵਿਚ "ਸੰਮਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ" ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦਾ 13, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ-ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਕੀ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13, ਸਿਵਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ।

8,500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਸ. ਗੰਭੀਰ, ਅਧੀਨ-ਜੱਜ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 24, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ 18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੇ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1950 ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਜਜ਼ਮੈਂਟ ਦੇਣਦਾਰ ਨੇ 9 ਜੂਨ 1950 ਨੂੰ ਆਰਡਰ IX ਨਿਯਮ 13, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸਮਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਦਈ ਡਿਕਰੀ ਹੋਲਡਰ ਧਾਰਾ 10 ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆ।

(2)

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

[VOL. VIII]

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ IX ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਲੇਖ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨੂੰ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੀਮਾ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਆਰਡਰ IX, ਕੋਡ ਆਫ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 7 ਮਈ 1952 ਨੂੰ 1951 ਦੇ ਐਫਏਓ ਨੰਬਰ 101 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ।

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਕਪੂਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਂਦੇ ਹੋਏ। ਮੁਕਤਸਰ, ਮਿਤੀ 19 ਮਈ 1951, ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 7 ਮਈ 1952 ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰੀ ਨੂੰ 200 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਖਰਚੇ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।, ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 14 ਜੁਲਾਈ 1952 ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।
 ਐਸ ਐਲ ਪੁਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
 ਐਮ ਐਲ ਸੇਠੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਖੇਸਲਾ ਜੇ - ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਅਧੀਨ ਇਹ ਅਪੀਲ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੱਥ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ 8500 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਗੰਭੀਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੇਠੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ 18 ਫਰਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਧੀਨ-ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ-ਜੱਜ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੁਕਤਸਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ-ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸੀ।

(3)

[vol. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1950 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਸੁਣੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਲਏ ਗਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 9 ਜੂਨ, 1950 ਨੂੰ, ਆਰਡਰ IX, ਰੂਲ 13, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਾਸਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ- ਨਿਰਣੇ- ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਕਿ 18 ਫਰਵਰੀ 1950 ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ: - ਨੈਟ ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ 18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ, ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਕਾਰਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ 'ਸੰਮਨ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਪਹਿਲੇ ਸੰਮਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਪੂਰਜੇ, ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੋ ਨੁਕਤੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 24 ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 18 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ। 1950. ਦੂਜਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ. ਅਨੁਛੇਦ 164 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।

ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦਾ 18 ਫਰਵਰੀ 1950 ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਸ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- "ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ .....

(4)

[vol. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

-18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਕ ਉਸ ਪੰਨੇ ਦੇ ਉਲਟ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹੁਕਮ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਫਰੰਗ ਕੇਸ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੁਕਮ ਵੀ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। 18 ਮਾਰਚ 1950 ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ। ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਖੁਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰੀਕ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇਵ ਰਾਜ, ਮੁਖਤਾਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁਖਤਾਰ ਨੇ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਵਕੀਲ ਤੈਅ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਇਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਸੀਮਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 164, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸੰਮਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਐਕਸਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟਰਮੀਨਸ ਇੱਕ ਕੋਅ ਕੀ ਹੈ। ਕਪੂਰ ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸ ਵੀ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਪੂਰ ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ-ਜੱਜ, ਮੁਕਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਮਨ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੰਭੂ ਲਾਲ ਪੁਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਮੁਢਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ "ਸੰਮਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ"। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪਹਿਲੇ ਸੰਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਫੈਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 164 ਵਿਚ 'ਸੰਮਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਸੰਮਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹੈ ਮਾਊਂਟ ਲਾਲ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਮਰ ਨਾਥ (1), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੇਵਿਸ ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਐਕਸਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਚੇਵਿਸ ਜੇ. ਨੇ ਦੇਖਿਆ

ਧਾਰਾ 164 ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਜਿੱਥੇ ਸੰਮਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ' ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਮਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰੁਸਤਮਜੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ: ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇਖੋ, ਐਡੀਸ਼ਨ 2, ਪੰਨਾ 546 ਕਿ ਜਿੱਥੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਮਨਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ- ਡਿਕਰੀ ਪਾਸ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।"

ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕੈਪਟਨ ਸੀ.ਜੇ.ਟੋਰੀ (2) ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੋਤੀ ਸਾਗਰ ਜੇ., ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਚੇਵਿਸ ਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਵਿੱਚ 'ਸੰਮਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਾਮ ਸੁੰਦਰ-ਖੁਸ਼ੀ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਦੇਵੀ ਦਿੱਤਾ ਮੱਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ (3) ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1920 ਲਾਹ. 261

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1924 ਲਾਹ. 666

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1932 ਲਾਹ. 539

ਪੰਜਾਬ: ਲੜੀ

ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਆਰਡਰ v, ਰੂਲ 20, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਰ ਸਿੰਘ ਡਿਊਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਿੜੇ ਜੇ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ -

ਖੇਸਲਾ, ਜੇ.

"ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮਿਆਦ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਸੰਮਨ' ਸ਼ਬਦ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।"

ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ-

"ਜੇਕਰ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ, ਵੱਖਰੀ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਤਬਦੀਲੇ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦਿਆਲੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤਬਦੀਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।"

ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਮੈਂ, ਭੀਡੇ.ਜੇ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

(7)

[vol. VIII]

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਸਿੰਘ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਸਮੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਰਥ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ. ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਈਅਦ ਸ਼ਾਹ ਹਾਮਿਦ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਪਟਨਾ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ (1) ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਆਰਡਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 164 ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਮਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੈ, ਸੰਮਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੇਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਚੌਕਸੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਤਰਤੀਬ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲਈ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਝੱਲੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਮਦਰਾਸ, ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਨੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 122 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ-ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਲਈ ਐਕਟ ਮਿਆਦੀ ਕੋਡ।

ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ 13 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ-

“ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਪਰ ਉਸਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਵਿਵਹਾਰ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।” ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ,

(1) 15 ਆਈ.ਸੀ. 548-49

(8)

[vol. VIII]

ਪੰਜਾਬ: ਲੜੀ

ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਮਨ. ਜੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 164 ਤੱਕ ਵਧਾ ਕੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਦੇਰੀ ਲਈ ਚੰਗਾ ਆਧਾਰ ਸੀ।

ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧੂ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਦੌਲਤ ਰਾਮ (1) ਰਾਹੀਂ ਰਘਬੀਰ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੱਖ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਫਿਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਕਾਟ-ਸਮਿਥ, ਜੇ., ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੰਮਨ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਐਕਸ-ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਕਾਟ-ਸਮਿਥ.ਜੇ. ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੁਟ ਨੂੰ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸੁਟ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 164 ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨਾਲ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਦਰਾਸ, ਬੰਬੇ ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲਈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਇਸ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਬਕਾ-ਪਾਰਟ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭੰਡਾਰੀ, ਸੀ.ਜੇ. ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

[ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਨੋਟ: ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਹੈ :

"ਆਰਡਰ IX, ਨਿਯਮ 13, ਆਰਡਰ IX ਦੇ ਨਿਯਮ 13 ਨੂੰ ਨਿਯਮ 13(1) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ:

"(2) ਇੰਡੀਅਨ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ 1908 (IX ਦਾ 1908) ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।"

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।